

Z posvátných Konfuciánských literárních sbírek, kapitoly 16-18 (2 příběhy)

Kapitola 16

Hlava rodiny Chiů

měla v úmyslu

zaútočit na Chwan-yu.

Zan Yu a Chi-lu

hovořili s Konfuciem

a řekli mu:

“Náš pán Chil má

v úmyslu vést boj

proti provincii Chwan-yu.”

Konfucius pravil:

“Ch'iu, nejste to vy,

kdo je tím vinen?

V provincii Chwan-yu

před dávnými časy

ustanovil tehdejší král

jejího vládce, aby

dozíral nad oběťmi pro

východní Mang; navíc

leží uprostřed území

našeho státu a její

vládce je vyslancem

s přímým stykem

s nejvyšším.

Proč by ji měl

váš pán napadat?”

Zan Yu odvětil: “Náš

pán si to přeje;

my dva ministři

s tím nesouhlasíme.”

Konfucius řekl: “Ch'iu,

toto jsou slova

Chau Zana: Když

dokáže uplatnit své

schopnosti, zaujme

místo v úřadu;

když zjistí, že funkci

již nezastane

odejde z ní.

Jak může sloužit jako

průvodce slepce ten,

kdo mu nepomůže

když se potácí,

ani jej nezvedne,

když upadne?”

Zan Yu odpověděl: “Ale

nyní je provincie Chwan-yu

silná a blízko Pi;

pokud ji náš pán

neuzme nyní, bude to

v budoucnu mrzet

jeho potomky.”

Konfucius pravil: “Ch'iu,

vznešený člověk nemá v

oblíbě ty, kteří se snižují

řikat: Chci tuto a tamtu

věc a přitom

šroubují vysvětlení

pro své jednání.

Slyšel jsem, že

vládci států a

hlavy rodin nemají

obavy, když vládnou

hrstce lidí,

ale obávají se, když

by lidem nemohli

zajistit práci; že

je netrápí strach z

chudoby lidí,

ale trápí je strach

ze chtění spokojeného

klidu lidí

v jejich práci.

Protože když

lidé mají práci,

není chudoby;

když převládá harmonie,

není mezi

lidmi nedostatku;

a když tu je

takový spokojený klid,

nebude zde

vzdorovitý převrat.

Tak tomu je.

Proto, pokud

vzdálenější lidé

nejsou poslušní,

je třeba rozvinout

všechny vlivy civilizované

kultury a ctnosti

aby je přilákaly a přiměly;

a když tak

byli přilákáni,

musejí být učiněni

spokojenými a klidnými.

Nyní jste tu vy,

Yu a Ch'iu,

pro pomoc svému pánu.

Vzdálenější lidé nejsou

poslušní a s vaší

pomocí je k sobě

nemůže přilákat.

V jeho vlastním

panství jsou

vojska a úpadek,

odchody a separace,

a s vaší pomocí nedokáže

panství uchovat.

A přesto plánuje

ty nepřátelské kroky

uvnitř státu.

Obávám se, že

smutek rodiny Chi-sun

nebude plynout

z provincie Chwan-yu,

ale jeho zdroj

naleznete v obraze

vlastního dvora.”

Konfucius řekl:

“Když v říši vládne

dobrá vláda,

ceremonie, hudba

a trestné vojenské

výpravy plynou

od syna Nebes.

Když v říši vládne

špatná vláda,

ceremonie, hudbu

a trestné vojenské

výpravy

obstarávají princové.

Když tyto věci

obstrávají princové,

jako zákon, bude

jen málo případů,

kdy neztratí svoji

moc do deseti generací.

Když tyto věci

obstarávají velcí úředníci

princů, jako zákon,

bude jen málo případů

kdy neztratí svoji moc

do pěti generací.

Když příkazy státu

drží v rukou

podřízení ministři

velkých úředníků,

jako zákon,
bude jen
málo případů
kdy neztratí svoji
moc do třech generací.
Když v království vládnou
správné principy,
nebude vláda
v rukou
velkých úředníků.
Když v království vládnou
správné principy,
nebude mezi
obyčejným lidem
žádných projednávání.”
Konfuciu pravil:
“Příjmy státu
neplynou do provincie
již po pět generací.
Vláda byla
v rukou
velkých úředníků
po čtyři generace.
To proto
ubylo
tolik potomků
třech Hwanů.”
Konfucius řekl:
“Jsou tři přátelství,
jež jsou výhodná,
a tři
jež jsou škodlivá.
Přátelství s
čestným, přátelství
s upřímným
a přátelství se
všímavým člověkem -
tato jsou výhodná.
Přátelství s libivým
a nadutým člověkem,
přátelství s lichotnickým
změkčilcem
a přátelství
s upovídaným -
tato jsou škodlivá.”
Konfucius řekl:
“Jsou tři věci ve kterých
lidé nacházejí potěšení
a jsou prospěšné,
a tři věci ve kterých

nacházejí potěšení
a jsou škodlivé.
Nacházet potěšení
v kritickém studiu
ceremonií a hudby,
nacházet potěšení
v mluvení o dobru
druhých, nacházet
potěšení z přízně mnoha
hodnotných přátel -
tyto jsou prospěšné.
Nacházet potěšení
v extravagantních rozkoších,
nacházet potěšení
v zahálce a loudání,
nacházet potěšení
v požitcích z hodování -
tyto jsou škodlivé.”
Konfucius řekl:
“Jsou tři chyby,
ke kterým
jsou náchylní ti,
kdo stojí v přítomnosti
muže ctnosti a významného
postavení. Mluví,
když jim to nepřísluší -
tomu se říká
unáhlenost.
Nemluví, když
na ně přijde řada -
tomu se říká
zamlčování.
Mluví bez ohledu
na postoje
svého nadřízeného -
tomu se říká
zaslepenost.”
Konfucius pravil:
“Jsou tři věci,
před kterými se
vznešený člověk brání.
V mládí, když
fyzické síly nejsou
ještě zklidněné,
se chrání před chtíčem.
Když je silný a jeho
fyzické síly jsou plné
prudkosti, chrání se
před hašteřivostí.
Když je starý

a zvířecí síly
jsou zchátralé, střeží se
před žádostivostí.”
Konfucius řekl:
“Jsou tři věci,
které má vznešený
člověk v úctě.
Má v úctě
Nebeský řád.
Má v úctě
ušlechtilé lidi.
Má v úctě
slova proroků.
Hanebný člověk
nezná Nebeský řád
a v důsledku toho
jej nemá
v úctě.
Je neuctivý
k ušlechtilým lidem.
Ze slov proroků
tvoří žerty.”
Konfucius pravil:
“Ti, kdo se rodí
s vědomostmi
jsou nejvyšší
třídou lidí.
Ti, kdo se učí
a pohotově si osvojí
vědomosti, jsou další.
Ti, kdo jsou těžkopádní
a hloupí, a přesto
dosáhnou vědění,
jsou další třídou
za těmito.
A ti, kdo jsou těžkopádní
a hloupí a přesto
se neučí, jsou
nejnižší z lidí.”
Konfucius řekl:
“Vznešený člověk
má devět věcí
které jsou předmětem
hluboké úvahy.
Pokud jde o užití
jeho očí, je úzkostlivý
vidět jasně.
Pokial' ide o použitie
svojich uší, je úzkostlivý
počuť jasne.

Pokiaľ ide o jeho rozvahu,
je úzkostlivý,
aby bola vľúdna.
Pokiaľ ide o jeho správanie,
je úzkostlivý,
aby bolo úctivé.
Pokiaľ ide o jeho reč,
je úzkostlivý,
aby bola úprimná.
Pokiaľ ide o jeho
podnikanie, je úzkostlivý,
aby bolo
úctivo opatrné.
Pokiaľ ide o to,
o čom pochybuje,
je úzkostlivý,
aby sa pýtal iných.
Keď je nahnevany,
myslí na ťažkosti,
do ktorých ho môže
jeho hnev zatiahnuť.
Keď vidí možný zisk,
premýšľa o spravodlivosti.“
Konfucius povedal:
„Rozjímanie o dobre
a usilovanie oň,
akoby ho nemohli dosiahnuť;
rozjímanie o zle
a vyhýbanie sa mu,
akoby sa vyhýbali
ponoreniu ruky
do vriacej vody –
videl som takých ľudí,
ako som počul také slová.
Žijúc na dôchodku
a študovať ich ciele,
praktikujúc spravodlivosť
a realizovať
ich princípy –
počul som tieto slová,
ale nevidel som takých ľudí.“
Vojvoda Ching z Ch'i
mal tisíc záprahov,
každý so štyrmi koňmi,
ale v deň jeho smrti
ho ľudia nepochválili
za jedinou cnosť.
Po-i a Shu-ch'i zomreli
od hladu na úpäti
pohoria Shau-yang

a ľudia ich chvália
až do súčasnosti.
Nie je to príslovie
týmto ilustrované?“
Ch'an K'ang sa spýtal Po-yu:
„Počul si
nejaké lekcie od svojho otca,
ktoré boli iné než tie,
ktoré sme počuli všetci?
Po-yu odpovedal: „Nie.
Raz stál osamote,
keď som prechádzal
dolu halou
chvatným krokom
a povedal mi:
'Naučil si sa Ódy?'
Na moju odpoveď 'Ešte nie.'
dodal: 'Ak sa nenaučíš Ódy,
nebudeš schopný
konverzovať.'
Utiahol som sa
a študoval Ódy.
Iný deň tak isto
stál samotný,
keď som prechádzal
dolu halou chvatným
krokom a povedal mi:
'Naučil si sa
pravidlá Náležitosti?'
Na moju odpoveď 'Ešte nie.'
dodal: 'Ak sa nenaučíš
pravidlá Náležitosti,
tvoj charakter
nemôže byť upevnený.'
Potom som sa utiahol
a učil sa pravidlá Náležitosti.
Počul som od neho
iba tieto dve veci.“
Ch'ang K'ang sa utiahol,
a celkom potešený, povedal:
„Požiadal som o jednu vec
a dostal som tri veci.
Počul som o Ódach.
Počul som o
pravidlách Náležitosti.
Počul som tiež,
že ušľachtilý muž udržiava
vzdialenú obozretnosť
voči svojmu synovi.“
Kapitola 17

Yang Ho si želal vidieť
Konfucia, ale Konfucius
ho neprišiel navštíviť.
Preto poslal dar Konfuciovi,
ktorý, zvoliac si čas,
kedy Ho nebol doma,
išiel mu vzdať úctu
za ten dar.
Avšak stretol ho po ceste.
Povedal Konfuciovi:
„Pod', dovol' mi
porozprávať sa s tebou.“
Potom sa spýtal: „Môže byť
nazývaný dobrotivým ten,
kto udržiava svoj klenot
na svojej hrudi
a zanecháva svoju krajinu
chaosu?“
Konfucius odpovedal: „Nie.“
„Môže byť volaný múdрым
ten, kto je úzkostlivý, aby bol
zamestnaný vo verejnej
službe a predsa neustále
stráca príležitosť,
aby sa tak stalo?“
Konfucius povedal znovu:
„Nie.“
„Dni a mesiace plynú preč;
roky na nás nečakajú.“
Konfucius povedal: „Veru;
Pôjdem do úradu.“
Majster povedal:
„Od prírody
sú muži takmer rovnakí;
praxou sa od seba
ďaleko vzdalujú.“
Majster povedal:
„Len múdrych
najvyššej triedy
a hlupákov
najnižšej triedy,
nie je možné zmeniť.“
Kung-shan Fu-zao,
keď obsadil Pi,
a ako reakciu
na vzburu, pozval
Majstra, aby ho navštívil,
ktorý sa radšej priklonil
k tomu, aby išiel.
Tsze-lu bol nespokojný

a povedal: „Vskutku,
nemôžeš ísť!
Prečo musíš uvažovať
o návšteve Kung-shana?“
Majster povedal: „Nemôže to
byť bez nejakej príčiny,
že ma pozval?
Ak ma niekto zamestná
nesmiem urobiť
východný Chau?“
Tsze-chang sa spýtal
Konfucia na dokonalú cnosť.
Konfucius povedal:
„Byť schopný praktikovať
5 vecí všade pod Nebom
ustanovuje dokonalú cnosť.“
On prosil a pýtal sa, aké to sú
a bolo mu povedané:
„Vážnosť,
ušľachtilosť duše,
úprimnosť, serióznosť
a láskavosť.
Ak si dôstojný,
nebudú s tebou zaobchádzať
s neúctou.
Ak si štedrý,
získaš všetko.
Ak si úprimný, ľudia
do teba budú vkladať dôveru.
Ak si seriózny,
dosiahneš veľa.
Ak si láskavý,
umožní ti to upotrebiť
služby iných.“